

๓

จิต·ตระ·ธานี
JITDRATHANEE

เกิด จุติ

THE CYCLE OF REBIRTH

๓

จิต·ตระ·ธานี
JITDRATHANEE

เกิด จุติ

THE CYCLE OF REBIRTH

๓

จิต·ตระ·ธานี
JITDRATHANEE

เกิด จุติ

THE CYCLE OF REBIRTH

ตามรอยสีไทย

FOLLOWING THAI COLOURS

- แร่ “ซินนาบาร์” (Cinnabar) ให้สีแดงชาด

หัวข้อหลักสำหรับ
นิทรรศการในครั้งนี้คือ
“สีไทย” กับคำถามที่
หลายๆ คนอาจสงสัยว่า
“สีไทยคืออะไร?” จาก
การสุ่มสำรวจข้อมูลพบว่า คนไทยส่วนใหญ่ หรือ
เกือบทั้งหมด

“ไม่รู้จักสีไทย”^๑

- สีเขียวตั้งแซ จากสนิมทองแดง

สืบเนื่องจาก นิทรรศนา ศิลปะ ธรรมะ จิต-ตระธาณี เกิด จุดติ ๑ ‘วาดเส้น’ เมื่อ ๒๕๕๕
และ จิต-ตระธาณี เกิด จุดติ ๒ ‘เล่นสี’ เมื่อ ๒๕๕๗ และนิทรรศการครั้งต่อไปคือ
จิต-ตระธาณี เกิด จุดติ ๓ ‘ตามรอยสีไทย’

สีไทย คือกรรมวิธีผสมสีที่ช่างไทยโบราณประดิษฐ์คิดค้นขึ้น
เพื่อใช้ในงานช่างศิลป์ไทยแขนงต่างๆ อาทิ จิตรกรรม
ประติมากรรม หัตถกรรม สีไทยเป็นสีที่มีอัตลักษณ์เฉพาะตัว เป็นมรดก
ทางภูมิปัญญาที่สืบทอดมานานกว่า ๓๐๐ ปี โดยผงสีทั้งหมดล้วนนำมาจาก
วัตถุดิบที่หาได้ในธรรมชาติ ทั้งจากพืช สัตว์ ดิน หินและแร่ธาตุต่างๆ ก่อน
จะมีสีสังเคราะห์ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในปัจจุบัน ซึ่งให้สีสันที่
สดใสกว่า สะดวกและหาซื้อได้ง่าย ประกอบกับผงสีที่ใช้ทำสีไทยโบราณหา
ยากขึ้น กรรมวิธีผลิตมีความยุ่งยาก ช่างสีบางชนิดยังมีราคาสูง จึงทำให้
ชุดความรู้เรื่องสีไทยโบราณ ค่อยๆ สูญไปจากสังคมไทย

ด้วยเล็งเห็นความสำคัญ ของภูมิความรู้เรื่องสีของช่างไทยโบราณ ที่
กำลังจะสูญหาย กลุ่ม “วาดเล่นๆ กับ จิต-ตระธาณี” (คือกลุ่มคนทำงาน
ศิลปะไทยประเพณีทั้งในเชิงอนุรักษ์และพัฒนา โดยมีสมาชิกอยู่ทั่ว
ประเทศ) จึงเห็นว่าควรนำความรู้เรื่องสีไทย มาเผยแพร่ต่อสาธารณชน
ผ่านการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรม ที่จะจัดแสดงในนิทรรศการศิลปะ
ครั้งที่ ๓ ของกลุ่ม

โดยได้แนวคิดเรื่องการนำกลุ่มสีไทยจากหลายยุค ตั้งแต่สมัยอยุธยา
ตอนต้น ตอนกลาง ตอนปลาย รัตนโกสินทร์ตอนต้น ที่ช่างไทยชั้นครูวาด

^๑ ชมคลิปสัมภาษณ์ ‘คุณรู้จักสีไทยมั๊ย?’ ได้ที่ blog ‘ลุงไก่อุเดินเล่น’
www.jitdrathanee.com/gaiu/category/thai-colour

• ยางไม้จากต้นรงทอง เรียกว่า gamboge ให้สีเหลืองรง

• สีน้ำเงินเข้ม ที่ได้จากการหมักต้นคราม
Indigofera tinctoria

ประดับไว้ตามฝาผนัง แผงไม้คอสอง หรือสมุดข่อย ตามวัดต่างๆ ในหลายภูมิภาคของประเทศไทย มาจัดเป็นกลุ่มสี ให้เหล่าสมาชิกได้เลือกกลุ่มสีไทยที่ตนเองสนใจ เพื่อนำไปสร้างสรรค์ผลงานศิลปะต่อไป

กลุ่มสีไทยที่จัดชุดขึ้นมาส่วนใหญ่จะมีสีหลักๆ เพียงไม่กี่สี เช่น แดงชาด ผุ่นดำ ขาวม่วง เหลืองรง เขียวนวล เป็นต้น ด้วยข้อจำกัดของเนื้อสีที่ช่างหาได้ในแต่ละยุค อีกทั้งหลายกลุ่มสียังให้โทนสีหม่น แต่กลับครอบคลุมโครงสีโดยรวม ได้อย่างละเมียดกลมกลืนอย่างมีเอกลักษณ์ ซึ่งเป็นเรื่องน่าสนใจสำหรับผู้ทำงานศิลปะในปัจจุบัน ที่คุ้นเคยแต่สีสังเคราะห์ที่ให้สีสดใส และมีหลายเฉดสีให้เลือกใช้มากกว่า

การทำงานศิลปะโดยใช้แรงบันดาลใจจากสีไทยโบราณในครั้งนี้ นอกจากจะเป็นการศึกษาแนวคิดและความนิยมในการเลือกใช้โครงสี ของช่างไทยโบราณในแต่ละยุคแล้ว ยังเป็นการท้าทายการทำงานศิลปะในอีกรูปแบบหนึ่งด้วย

เนื่องด้วยระยะเวลาและงบประมาณที่จำกัด ทำให้ไม่สามารถเดินทางไปเทียบสีกับจิตรกรรมฝาผนังโบราณ ที่กระจายอยู่ตามวัดต่างๆ ทั่วประเทศได้ * การจำแนกกลุ่มสี จากจิตรกรรมโบราณที่ปรากฏในเอกสารโครงการทั้งหมดนี้ จึงอาศัยข้อมูลจากภาพถ่าย เทียบเคียงและจัดกลุ่มสีไทยด้วยสายตา ให้เข้ากับชุดสีไทยที่มีในปัจจุบัน^๒ ถึงแม้ข้อมูลที่ได้อาจมีความคลาดเคลื่อน แต่การบุกเบิกในฐานะข้อสังเกตเบื้องต้น ย่อมเป็นการเปิดกว้างทางความคิด ให้กับศิลปินรวมถึงนักวิจัยในอนาคต ได้พัฒนาวิธีการเทียบเคียงสี ให้มีประสิทธิภาพและมีความแม่นยำมากขึ้นต่อไปได้

จิต-ตระ-ธานี (๑๐ ต.ค. ๒๕๕๘)

• สีเขียวแก่ จากการหมักใบแค

• สีขาวม่วง จากเปลือกหอยเผา

^๒ สีที่ใช้ในโครงการนี้ทั้งหมด เป็นสีอะคริลิก ARTISTIC เกรตอาร์ทิส คุณภาพสูง แปรนดคนไทย ที่ผสมให้อารมณ์เหมือนกับสีไทยโบราณ

ARTISTIC สีไทยพหุรงค์™ เป็นสีอะคริลิกคุณภาพสูง เนื้อสีมีคุณสมบัติทึบแสง หนืด และต้านสนิม มีหลายเฉดสี โดยได้แรงบันดาลใจมาจาก “สีไทยโบราณ” ที่ช่างไทยคิดค้นผสมขึ้นจากวัตถุดิบธรรมชาติ ที่ทำได้ในแต่ละยุคสมัย เพื่อใช้ในงานจิตรกรรมฝาผนังในวัด วัง บนสมุดช้อย พระภูก หรืองานหัตถ์โชน

Artistic's PAHURONG Thai Colour: inspired by Thai Ancient Colours.

โทนสีขาว WHITE TONE

	ขาวพ่อง White	129
	ควันบุหรี White Smoke	182
	ฟ้าแลบ Pale Pink Flash of Lightning	178
	ควายเผือก Pale Orange Albino Thai Buffalo	169
	ขาวกระบ้ง Grabung White Thai Grabung Clay	165

โทนสีเหลือง YELLOW TONE

	นวลจันทร์ Moonlight Yellow	131
	เหลืองไพล Light Plai Yellow Cassumunar Ginger Yellow	179
	เหลืองรง Rong Yellow Garcinia hanburyi Yellow	177
	เหลืองประกาย Deep Yellow Sparkling Yellow	176
	เหลืองจำปา Champa Yellow Magnolia champaca Yellow	163
	เหลืองทอง Golden Yellow	164
	ดินเหลือง Yellow Brown Thai Yellow Brown Clay	152
	หงดินกลาง Deep Yellow Brown	188

โทนสีส้ม/แดง ORANGE/RED TONE

	หงเสนกลาง Light Sain Orange	185
	หงสบาท Bright Sain Orange Orange Hamsa Bird feet	183
	เสน Sain Orange Vermillion (Red Lead Oxide)	160
	แดงตัดทอง Faded Chad Red Faded Cinnabar Red	161
	ชาด Chad Red Cinnabar Red	162
	ฝุ่นแดง Dark Chad Red Dark Cinnabar Red	117
	ลิ้นจี่ Lynchee Red Litchi chinensis Red	159
	อิฐแก่ Brick Red Brown	173
	ดินแดง Red Brown Thai Red Brown Clay	172

โทนสีชมพู/ม่วง PINK/PURPLE TONE

- ชมพุกกลาง
Light Pink 187
- ม่วงชาดอ่อน
Light Rose Purple 170
- บัวโรย
Old Rose 155
Wither Sacred Lotus
- ม่วงชาดกลาง
Faded Rose Purple 171
- หงชาด
Rose 186
Bright Cinnabar Red
- ลูกหว่า
Lukwa Dark Purple 158
Jambolan Plum Purple
- ม่วงเม็ดมะปราง
Maprang Seed Purple 180
Marian Plum Seed Purple
- ม่วงดอกตะแบก
Tabak Violet 151
Queen's Flower Violet
- ม่วงดอกผักตบ
Paktob Light Violet 174
Water Hyacinth Violet

โทนสีน้ำเงิน/เขียว BLUE/GREEN TONE

- มอคราม
Light Kram Blue 141
Light Azure
- น้ำไหล
Sea Blue 184
- ขาบ
Karb Blue 156
Indian Roller Bird Blue Feather
- คราม
Kram Blue 126
Indigofera Tinctoria Blue (Ultramarine Blue)
- เมฆคราม
Cloud Kram Blue 144
Indigofera Tinctoria Blue Deep
- ครามแก่
Dark Kram Blue 157
Indigofera Tinctoria Blue Dark
- เขียวตั้งแซ่อ่อน
Light Tung Sae Green 167
Light Copper Green
- เขียวก้านตอง
Banana Stalk Green 175
- เขียวกลาง
Bright Green 168
- เขียวนวล
Green 115
- เขียวใบตอง
Banana Leaf Green 153

โทนสีเขียว/ดำ GREEN/BLACK TONE

- เขียวใบแค
Kae Leaf Green Dark 150
Agasta Leaf Green
- เขียวสมอ
Samor Sap Green 125
Thai Myrobalan Green
- มอหมึกอ่อน
Light Gray 149
- มอหมึก
Dark Gray 166
- ฝุ่นดำ
Charcoal Black 130
Bone Charcoal Black
- น้ำรัก
Dark Sepia 181
Thai Lacquer Tree Liquid
- ทอง
Gold 503

สมัยอยุธยาตอนต้น (เจ้าสามพระยา)

© สัมภาษณ์/ พ่อโก๋

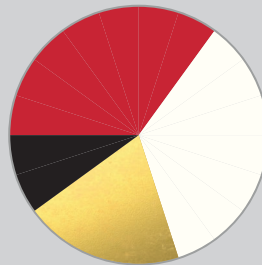
สีไทยในจิตรกรรม

โดยประมาณ

แผนภูมิสัดส่วน % สี

โดยประมาณ

ใน “พระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวง ประเสริฐอักษรนิติ์” ระบุว่า วัดราชบูรณะ สร้างใน รัชกาลสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๒ (เจ้าสามพระยา) พ.ศ. ๑๙๖๗ ตรงกับสมัยอยุธยาตอนต้น

จิตรกรรมฝาผนังภายในกรุปรางค์ประธาน ช่าง จะใช้สีหลักๆ เพียง ๓ สี คือ แดงชาด ขาวผ่อง และ ฝุ่นดำ ส่วนสีทอง มาจากทองคำเปลว

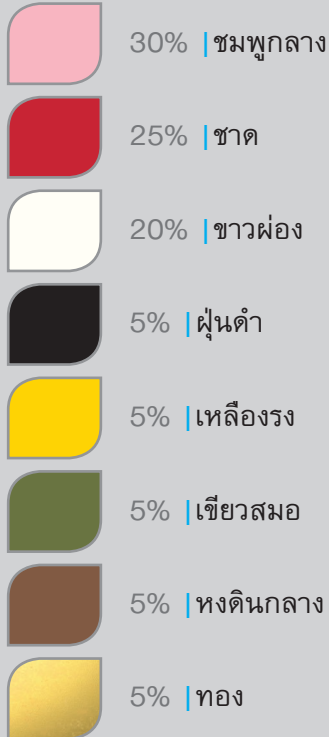
ภาพวาดเล่าเรื่องพุทธประวัติ และอดีตพุทธ ปัจจุบันมีสภาพชำรุด แต่ยังคงสมควรค่าแก่การศึกษา

สมัยอยุธยาตอนปลาย (พระนารายณ์)

© สปรินทร์

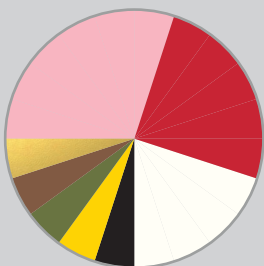
สีไทยในจิตรกรรม

โดยประมาณ

แผนภูมิสัดส่วน % สี

โดยประมาณ

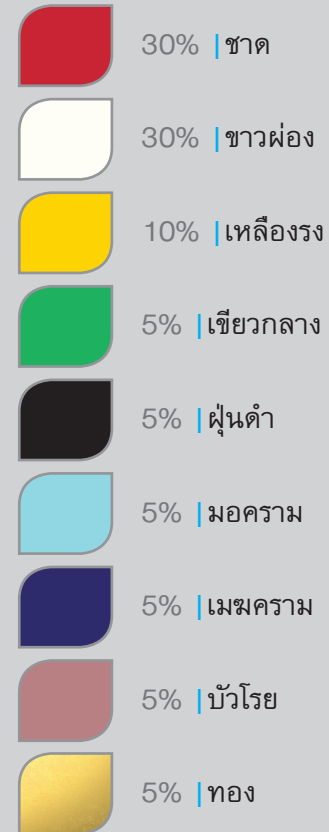

วัดช่องนนทรี ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันออก ในเขตยานนาวา กรุงเทพฯ สันนิษฐานว่าสร้างในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ ราว พ.ศ. ๒๒๐๐ จัดอยู่ในสมัยอยุธยาตอนปลาย

ภายในพระอุโบสถมีภาพจิตรกรรมฝาผนังเล่าเรื่อง ทศชาติชาดก ช่างใช้สีหลัก ๆ เพียงไม่กี่สี เช่น แดงชาติ ขาวพ่อง ฝุ่นดำ เขียวสมอ โครงสีโดยรวมเป็นสีอ่อน แต่งดงามมาก

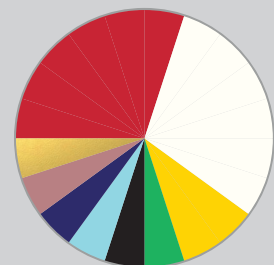
สีไทยในจิตรกรรม โดยประมาณ

ภาพวาดจากสมุดข่อยเล่มนี้ ค้นเจอจากอินเทอร์เน็ต เนื่องจากไม่มีรายละเอียดใดๆ ระบุไว้ จึงไม่สามารถทราบได้ว่ามาจากวัดใด (ถ้าท่านใดทราบ กรุณาแจ้งได้ครับ)

แต่หากสังเกตจากลายเส้นและสีเส้นที่ใช้ สามารถระบุได้ชัดว่า วาดขึ้นในสมัยอยุธยาตอนปลาย ภาพเล่าเรื่องทศชาติชาดก ตอน “พระมหาชนก” บำเพ็ญวิริยบารมี ช่างเลือกใช้โครงสีสดใส และวางองค์ประกอบในภาพได้อย่างงดงาม

แผนภูมิสัดส่วน % สี โดยประมาณ

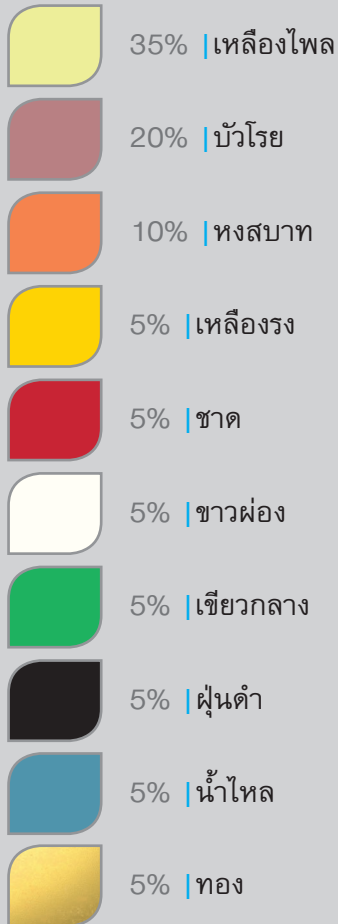

สมัยอยุธยาตอนปลาย

© ภาพจากเว็บไซต์

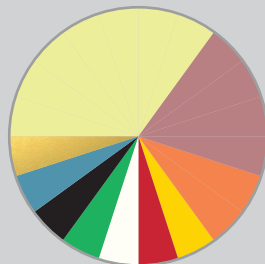
สีไทยในจิตรกรรม

โดยประมาณ

แผนภูมิสัดส่วน % สี

โดยประมาณ

ภาพวาดจากสมุดข่อยเล่มนี้ ค้นเจอจากอินเทอร์เน็ต เช่นกัน เนื่องจากไม่มีรายละเอียดใดๆ ระบุไว้ จึงไม่สามารถทราบได้ว่ามาจากวัดใด (ถ้าท่านใดทราบกรุณาแจ้งได้ครับ)

แต่หากสังเกตจากลายเส้นและสีสันทที่ใช้ สามารถระบุได้ชัดว่า วาดขึ้นในสมัยอยุธยาตอนปลาย จุดเด่นคือ โคร่งสีอ่อนสว่าง และเลือกใช้สีสันทที่สดใส

สมัยอยุธยาตอนปลาย

© สปรบรณ

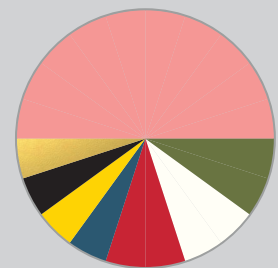
สีไทยในจิตรกรรม โดยประมาณ

วัดศิระกระบือ (วัดห้วยกระบือ) เป็นวัดเก่าแก่ ตั้งอยู่ที่ แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพฯ จากหลักฐานที่พบภายในวัด (ถูกจารึกไว้ในสมุดข่อยฉบับหนึ่ง) ระบุว่าสร้างไว้ใน พ.ศ. ๒๒๘๖ ตรงกับรัชกาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ สมัยอยุธยาตอนปลาย

ภาพวาดทมิฬพื้นหลังด้วยสีม่วงชาดอ่อน วาดรูปวิทยารรุ่มหมแบบฤๅษี กำลังเหาะกลางอากาศ ถือช่อดอกไม้ โครงสีส่วนใหญ่ใช้สีอ่อนแต่สดใส แลดูหวานละมุน

แผนภูมิสัดส่วน % สี โดยประมาณ

สมัยอยุธยาตอนปลาย

© สปรินทร์

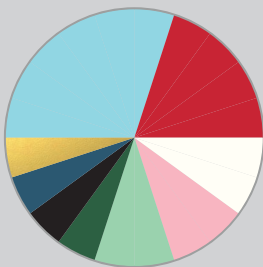
สีไทยในจิตรกรรม

โดยประมาณ

แผนภูมิสัดส่วน % สี

โดยประมาณ

ภาพจาก สมุดข่อยวัดศิระชะกระบือ วาดรูปนางกษัตริย์ กำลังนั่งชันเข่าประนมมือ บริเวณพื้นหลังถมด้วยสีมอคราม ประดับด้วยลายช่อกระหนกสอดสีสลับสดใส ภาพนี้ช่างจัดวางทั้งสี และองค์ประกอบได้งดงามมาก

สมัยอยุธยาตอนปลาย

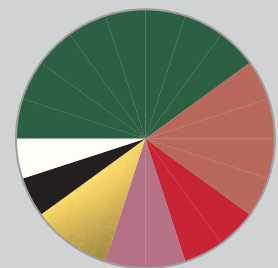
© สปรชญ์

สีไทยในจิตรกรรม โดยประมาณ

แผนภูมิสัดส่วน % สี โดยประมาณ

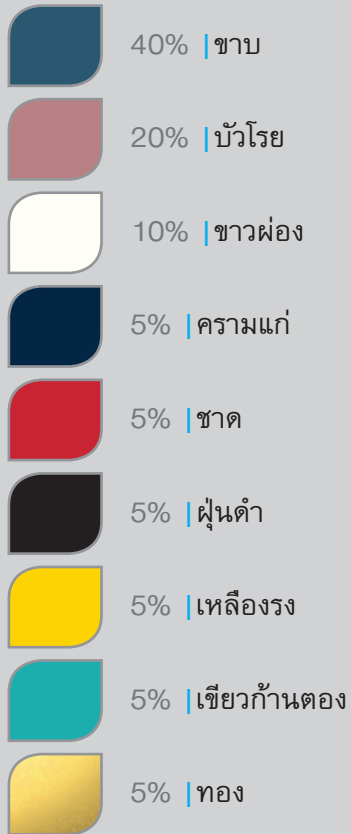
ภาพจาก สมุดข่อยวัดศิระกระบือ อีกภาพ เป็นรูปราชสีห์คู่ ขนสีแดงกำลังเล่นหยอก ล้อกัน ฉากหลังถมพื้นด้วยสีเขียวใบตอง (เขียวเขี้ยวก้านตอง) ประดับด้วยดอกไม้สีแดง ขาว ชูช่องามไสว ภาพนี้ช่างจัดวางองค์ประกอบ และเลือกใช้โครงสีได้อย่างงดงาม และ กลมกลืนมาก สีสันให้อารมณ์สดชื่นรื่นเริง เหมือนอากาศยามเช้าในวันที่แสงแดดอบอุ่น

สมัยอยุธยาตอนปลาย

© สปรชญ์

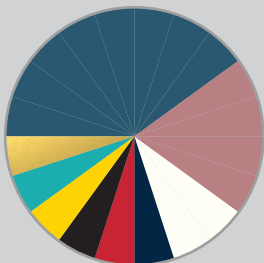
สีไทยในจิตรกรรม

โดยประมาณ

แผนภูมิสัดส่วน % สี

โดยประมาณ

ภาพนี้ช่างวาดตามแนวยาว เต็มหน้าสมุดข่อย เป็นรูปเหล่ากนิหรร กนิริ กำลังรื่นเริง ในป่าหิมพานต์ จัดได้ว่าเป็นภาพที่มีความงดงามมากที่สุดชิ้นหนึ่ง ของศิลปะสมัยอยุธยา

สมัยอยุธยาตอนปลาย

© สปรินทร์

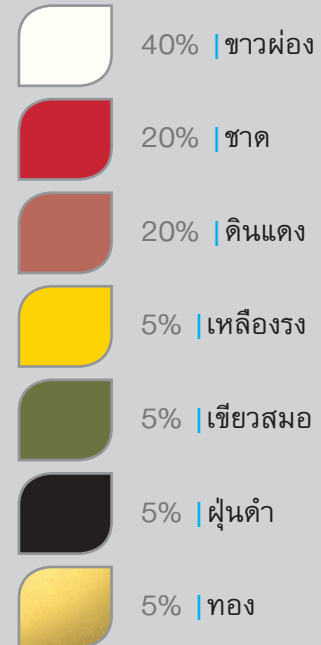

วัดเกาะแก้วสุทธาราม ตั้งอยู่ที่ ต.ท่าราบ อ.เมือง จ.เพชรบุรี สันนิษฐานว่าจิตรกรรมภายในพระอุโบสถ เขียนขึ้นในสมัยราชวงศ์บ้านพลูหลวง ตรงกับสมัยอยุธยาตอนปลาย

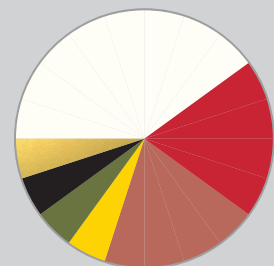
จิตรกรรมมีความงดงาม และมีเอกลักษณ์เฉพาะ

ตัว ตามแบบฉบับศิลปะอยุธยาสกุลช่างเพชรบุรี โครงสีโดยรวมเป็นสีอ่อน ใช้เพียงไม่กี่สี พื้นหลังถมสีหยาบจนเห็นเป็นรอยที่แปร่ง แต่กลับงดงามน่าประทับใจมาก

สีไทยในจิตรกรรม โดยประมาณ

แผนภูมิสัดส่วน % สี โดยประมาณ

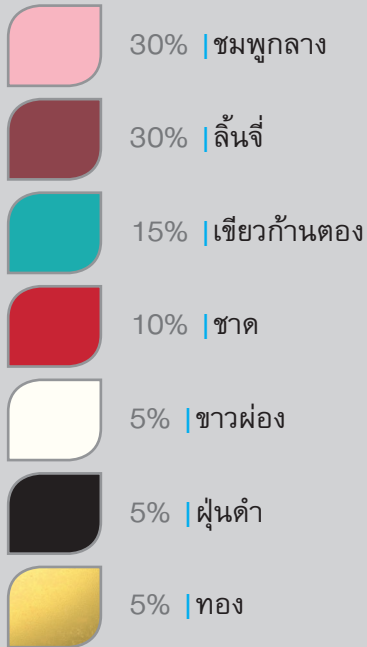

สมัยอยุธยาตอนปลาย

© สปรินทร์

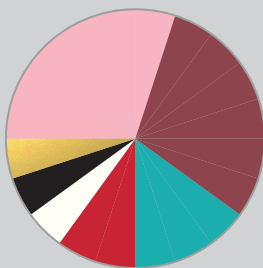
สีไทยในจิตรกรรม

โดยประมาณ

แผนภูมิสัดส่วน % สี

โดยประมาณ

วัดหลวงสุนทราราม ตั้งอยู่ที่ ต.ศาลเจ้า
โรงทอง อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง

จิตรกรรมภายในอุโบสถ มีความงดงามและใช้สีหลักๆ เพียงไม่กี่สี การใช้สีที่ตัดกัน อย่างสีเขียวก้านตองเพียง 15% กับสีลี้นจี และสีชมพูกลาง ในปริมาณที่ครอบคลุมพื้นที่ในภาพมากกว่า ทำให้ภาพดูมีเสน่ห์ สร้างจุดเด่นและงดงามในอีกลักษณะหนึ่ง

สมัยอยุธยาตอนปลาย

© สปรชญ์

วัดใหม่เทพนิมิตร์ ตั้งอยู่ริมคลองบางจาก ฟังธนบุรีถึงแม่จิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถ จะปรากฏร่องรอยการถูกซ่อมแซมในสมัยรัตนโกสินทร์บาง

ตอน แต่ท่วงทีความสง่างามแบบศิลปะอยุธยา ยังคงอยู่ จิตรกรรมใช้คู่สีหลักโดดเด่น ๒ สี คือ เขียวก้านตอง (เขียวเขียวกลาง) และแดงชาด โดยมีสีขาวฟองเขียวผสมเป็นตัวกลาง ชักงานให้ดูเปล่งปลั่งมั่งมีเสียงด้วยทองคำเปลว พร้อมอบอุ่นในที่ด้วยเหลืองจำปาและบัวโรย

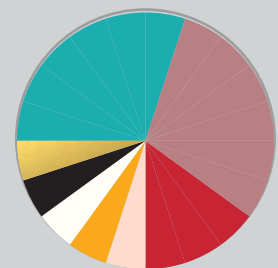
สีไทยในจิตรกรรม

โดยประมาณ

แผนภูมิสัดส่วน % สี

โดยประมาณ

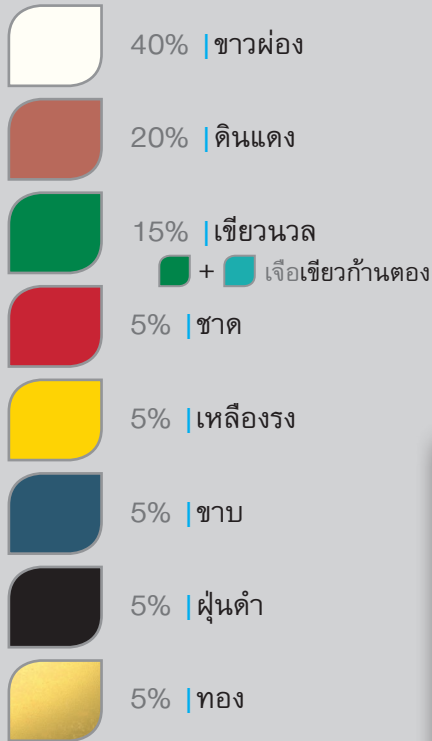

สมัยอยุธยาตอนปลาย

© สปรชญ์

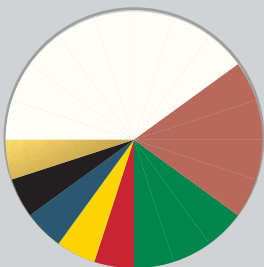
สีไทยในจิตรกรรม

โดยประมาณ

แผนภูมิสัดส่วน % สี

โดยประมาณ

วัดประดู่ทรงธรรม ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะเมือง บริเวณกลุ่มวัดในเขต
 อโยธยา จิตรกรรมฝาผนังเล่าเรื่องพุทธประวัติและชาดก ที่โดดเด่นมากคือ ภาพขบวนเสด็จ
 ทางสถลมารค และวิถีชีวิตการละเล่นของคนไทยในอดีต โครงสีโดยรวมใช้สีขาวผ่อง (เขียว
 ดินแดง) เป็นพื้น รองมาคือดินแดง เขียวนวล (เขียวเขียวก้านตอง) ขาบ ฝุ่นดำและเหลืองรง

สมัยอยุธยาตอนปลาย

© สปพรชญ์

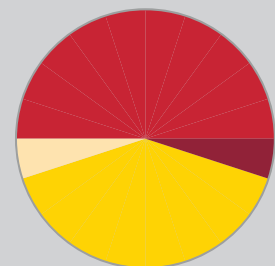
วัดสระบัว เป็นวัดที่เก่าแก่
มากแห่งหนึ่งในเขต อ.เมือง
จ.เพชรบุรี จิตรกรรมฝาผนัง
ภายในพระอุโบสถ ปัจจุบันลบ
เลือนหมดแล้ว คงเหลือแต่ภาพ

ลายเส้นอันวิจิตร ตัดเส้นด้วยสีเหลืองทอง บนพื้นแดงชาด ประดับบนเพดานพระอุโบสถ ที่
ยังคงเอกลักษณ์ความงดงาม ตามแบบฉบับศิลปะอยุธยาสุโขทัยช่างเพชรบุรี ในภาพเป็นลาย
เส้นรูปเสี้ยววงกลมยื่นเหนือลัทธิหิมพานต์ วาดประดับบานประตูและหน้าต่างในพระอุโบสถ

สีไทยในจิตรกรรม โดยประมาณ

แผนภูมิสัดส่วน % สี โดยประมาณ

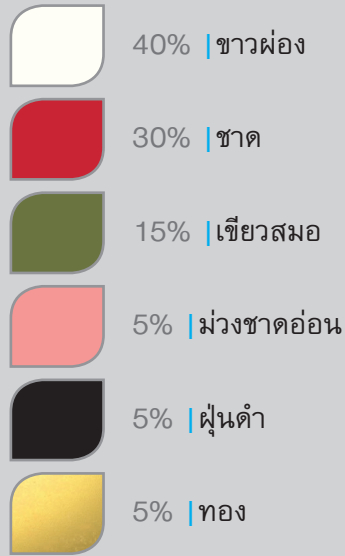

สมัยอยุธยาตอนปลาย

© สปรชญ์

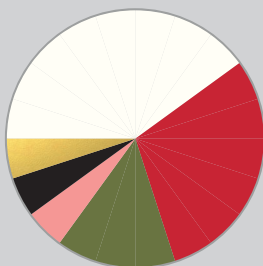
สีไทยในจิตรกรรม

โดยประมาณ

แผนภูมิสัดส่วน % สี

โดยประมาณ

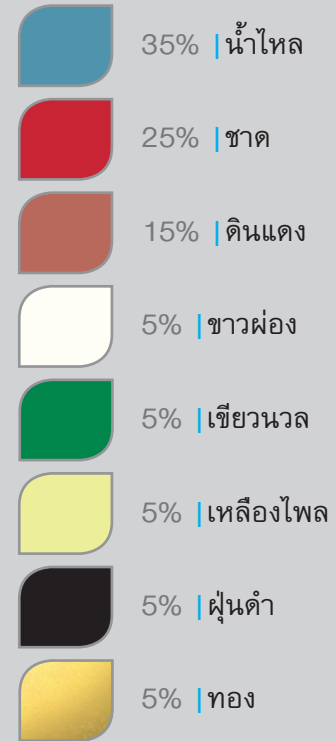
วัดใหญ่สุวรรณาราม เป็นพระอารามหลวง ๑ ใน ๔ ของ จ.เพชรบุรี เป็นวัดที่ยิ่งใหญ่ทั้งด้านศิลปะ ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี จิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถกึ่งดงามไร่ที่ตีด้วยฝีมือของช่างชั้นบรมครู โคร่งสีหลักคือสีขาวผ่อง เป็นพื้นหลัง รองมาคือแดงชาติ ที่ช่วยขับทองคำเปลวให้สุกปลั่ง เขียวสมอ ม่วงชาติอ่อน และฝุ่นดำ

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

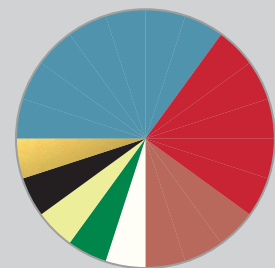
© สปรวิชญ์

สีไทยในจิตรกรรม โดยประมาณ

แผนภูมิสัดส่วน % สี โดยประมาณ

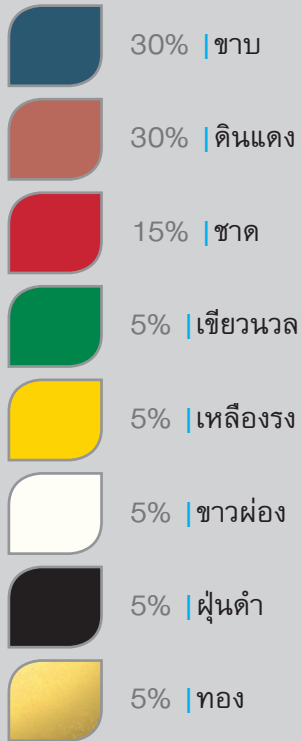

วัดบางอ้อยช้าง ตั้งอยู่ที่ ต.บางสีทอง อ.บางกรวย จ.นนทบุรี ภาพวาดจากสมุดข่อยวัดบางอ้อยช้างฉบับนี้ เป็นศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น แต่ใช้โครงสีอ่อนใกล้เคียงกับศิลปะอยุธยา ภาพวาดเล่าเรื่องทศชาติชาดก ตอน “สุวรรณสาม” ถมพื้นหลังคลุมโครงสีด้วยสีน้ำไหล แดงชาดตรงผ่านุ้งตัวละคร ล้อมกรอบด้วยสีดินแดง งดงามมาก

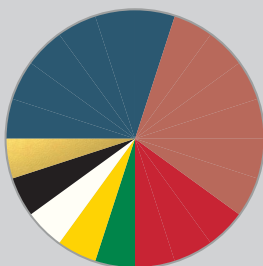
สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ ๑)

© สปรบรณฺญ

สีไทยในจิตรกรรม
โดยประมาณ

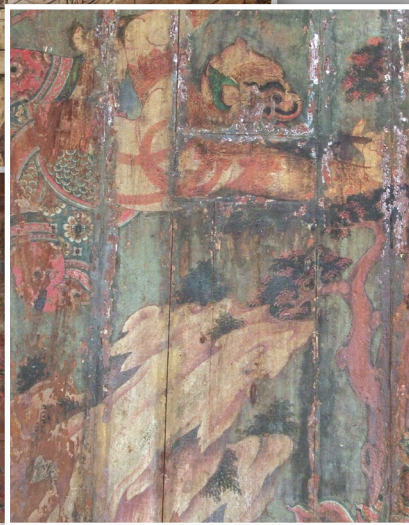
แผนภูมิสัดส่วน % สี
โดยประมาณ

วัดไชยทิศ เป็นวัดราษฎร์เก่าแก่ ตั้งอยู่ในเขตบางกอกน้อย ฟังธนบุรี จิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ เป็นฝีมือช่างสมัยรัชกาลที่ ๑ โครงสร้างโดยรวมเข้มขรม แวดล้อมด้วยสีแดงชาด ขาบ ดินแดง เขียวนวล เหลืองรง และฝุ่นดำ ภาพวาดมีความงดงามโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์มาก

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ ๑)

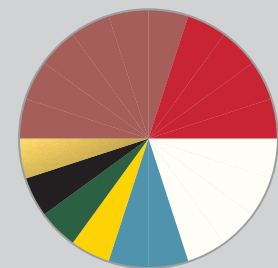
© สปวรินทร์

สีไทยในจิตรกรรม โดยประมาณ

แผนภูมิสัดส่วน % สี โดยประมาณ

วัดระฆังโฆสิตาราม เป็นวัดโบราณตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ในเขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ จิตรกรรมบนฝาไม้ในหอไตรวัดระฆังโฆสิตาราม เป็นฝีมือของพระอาจารย์นาค จิตรกรเอกในสมัยรัชกาลที่ ๑ ภาพวาดเล่าเรื่องราวเกียรติยศอันทรหดและมหัศจรรย์ (กำเนิดพระอินทร์) ใช้สีหลักคลุมโทนเพียงไม่กี่สี แต่งงดงามตรึงใจมาก

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ ๑)

© สปวรินทร์

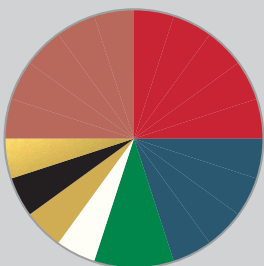
สีไทยในจิตรกรรม

โดยประมาณ

แผนภูมิสัดส่วน % สี

โดยประมาณ

วัดราชสิทธาราม ตั้งอยู่ในเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพฯ ภาพจิตรกรรมภายในพระอุโบสถ วาดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๑ แต่สืบทอดแบบแผนมาจากสมัยอยุธยาตอนปลายอย่างชัดเจน ผลงานมีความงามเป็นเลิศ ทั้งโครงสีและการจัดวางองค์ประกอบในภาพ ด้วยฝีมือช่างชั้นบรมครู

วัดทองธรรมชาติ จ.กรุงเทพฯ

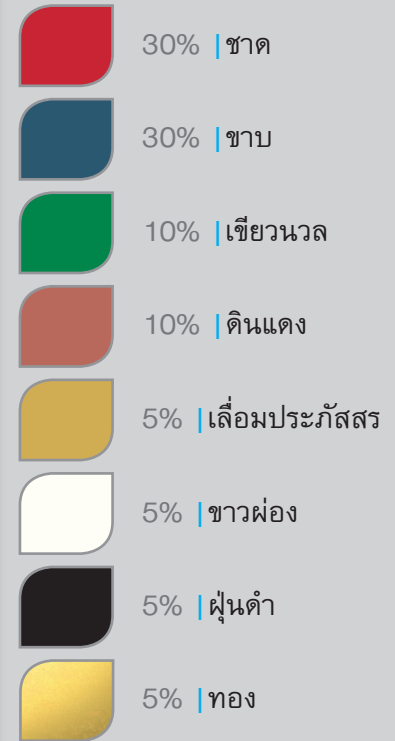
รศ.๑๙

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ ๓)

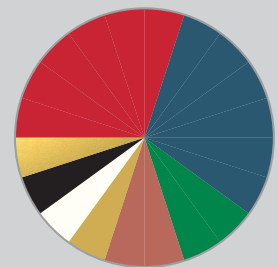
© สปรชญ์

สีไทยในจิตรกรรม โดยประมาณ

แผนภูมิสัดส่วน % สี โดยประมาณ

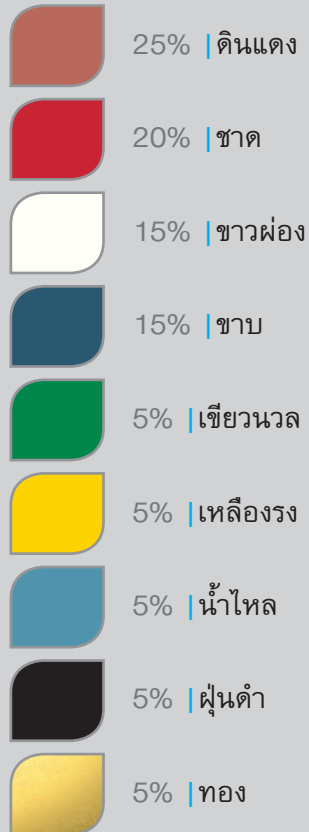
วัดทองธรรมชาติ ตั้งอยู่ในเขตคลองสาน กรุงเทพฯ ภาพจิตรกรรมนอกจากเล่าเรื่องราวในพุทธประวัติแล้ว ยังโดดเด่นด้วยการบันทึกวิถีชีวิตผู้คน บ้านเมือง และศิลปะการแสดงมหรสพที่นิยมกันในสมัยรัชกาลที่ ๓ โคร่งสีโดยรวมถูกคลุมไปด้วยโทนแดง ทั้งแดงชาด ดินแดง ตัดกับขาบ และเขียวนวล

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ ๓)

© ปุราณ

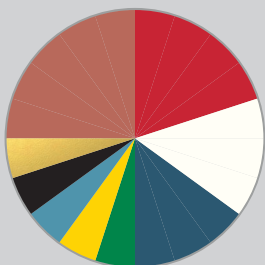
สีไทยในจิตรกรรม

โดยประมาณ

แผนภูมิสัดส่วน % สี

โดยประมาณ

วัดบางแคใหญ่ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำแม่กลอง ใน ต.แคอ้อม อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม จิตรกรรมฝีมือช่างสมัยรัชกาลที่ ๓ วาดประดับอยู่บนฝาไม้ประจัน ในหอไตรวัดบางแคใหญ่ มีความงามเป็นเอกลักษณ์ด้วยการถมสีพื้นทั้งอ่อนและเข้ม ในภาพนี้ช่างรองพื้นด้วยสีขาวผ่องเจือดินแดงอ่อนไล่ชั้นสีให้กลืนทั้งบนและล่างด้วยสีน้ำไหลเจือสีขาบ โครงสีโดยรวมเป็นสีดินแดง เลือทหาระบายสีแดงชาด และเขียวนวล เน้นจุดเด่นของตัวละครสำคัญด้วยทองคำเปลว

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ ๓)

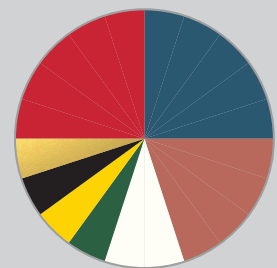
© สปพชญ์

สีไทยในจิตรกรรม โดยประมาณ

แผนภูมิสัดส่วน % สี โดยประมาณ

วัดบางยี่ขัน ตั้งอยู่ในเขตบางกอกน้อย เป็น ๑ ในโบราณสถานสำคัญของชุมชนฝั่งธนบุรี แต่มีประวัติยาวนานมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนกลาง ภาพจิตรกรรมฝาผนังได้รับการยกย่องว่ามีความงามยอดเยี่ยม หนึ่งในสกุลช่างสมัยรัชกาลที่ ๓

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ ๓)

© สปรชญ์

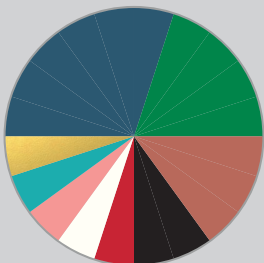
สีไทยในจิตรกรรม

โดยประมาณ

แผนภูมิสัดส่วน % สี

โดยประมาณ

ภาพกระบวนเสด็จบนหลังช้างศึกคู่นี้ คือหนึ่งในภาพเล่าเรื่อง “มโหสถชาดก” ที่ถือได้ว่าเป็นภาพไฮไลท์ที่งดงามที่สุดภาพหนึ่งของจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถวัดบางยี่ขันเลยทีเดียว

เพราะงามทั้งการจัดวางองค์ประกอบ โดยช่างศึกเชือกหนึ่งเดินนำหน้า อีกเชือกหนึ่งเดินตามหลัง แต่หันมองสบตากัน ทหารราบอาวุธครบมือสวมเสื้อสีแดงชาด และเขียวนวล กลุ่มทหารต่างชาติเดินนำหน้า โขดหินสีขาบเจือดินแดงด้านหลัง และเหล่าพันธุ์ไม้ที่ขึ้นโดยรอบ เมื่อผลานกันแล้ว ให้อารมณ์งดงามอย่างวิเศษ การเน้นตัวละครสำคัญ (กษัตริย์ ๒ องค์) ด้วยทองคำเปลว บนพื้นหลังสีขาบเข้มและอ่อน ช่วยขับให้ผลงานชิ้นนี้ดูมั่งคั่งเหลือยิ่งยง

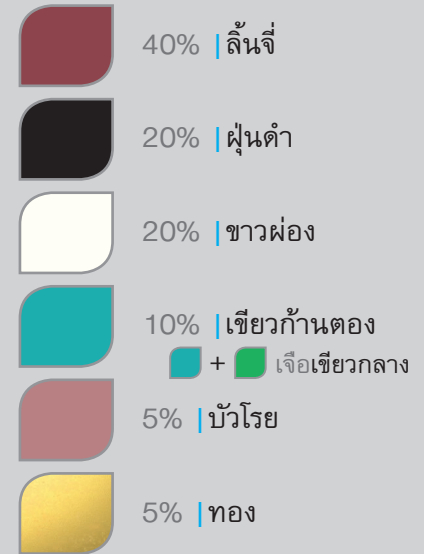
สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ ๓)

© สปรชญ์

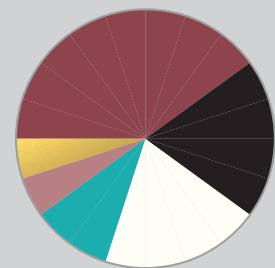
สีไทยในจิตรกรรม

โดยประมาณ

แผนภูมิสัดส่วน % สี

โดยประมาณ

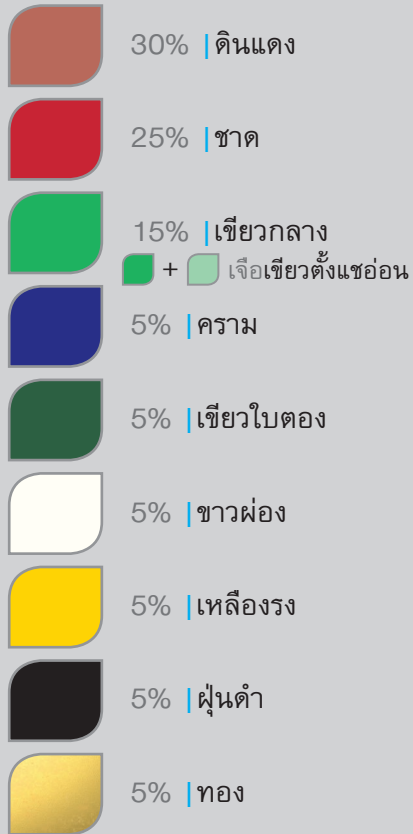
วัดเจตวงศ์ เป็นวัดร้าง ตั้งอยู่ใน ต.บางแขวง อ.เมือง จ.ปทุมธานี (ปัจจุบัน วัดชินวราราม วรวิหารเป็นผู้ดูแล) ภายในพระอุโบสถมีจิตรกรรมฝาผนังเก่าแก่สมัยรัชกาลที่ ๓ รูปอดีตพุทธ และมารผจญ โครงสีโดยรวมมีความหม่นครึ้มแตงดงาม ช่างใช้สีเขียวก้านตอง (เขียวเขียวกลาง) ตัดกับสีลี้นจี่ บัวโรยและฝุ่นดำได้อย่างงดงาม

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ ๓)

© สปรบรณู

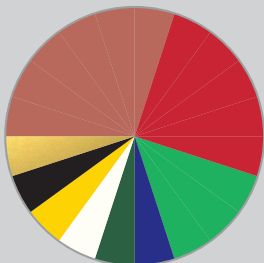
สีไทยในจิตรกรรม

โดยประมาณ

แผนภูมิสัดส่วน % สี

โดยประมาณ

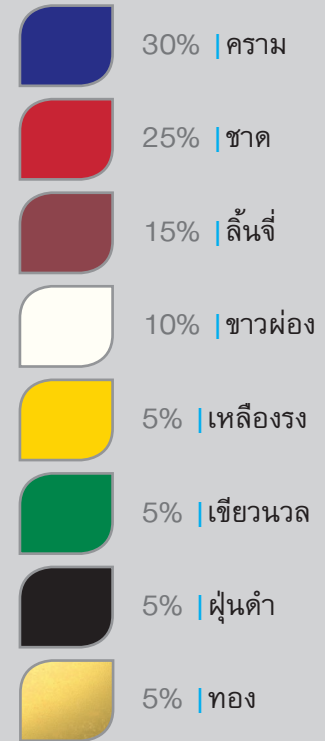
วัดกำแพงบางจาก ตั้งอยู่ในเขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ ภายในพระอุโบสถมีจิตรกรรมฝาผนังเก่าแก่เล่าเรื่องพุทธประวัติ ทศชาติชาดก และเทพชุมนุม โครงสีโดยรวมปกคลุมด้วยสีดินแดง แดงชาติ ตัดกับเขียวกลาง (เจือเขียวตั้งแชนอ่อน) เขียวใบตอง คราม และฝุ่นดำ

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ ๓)

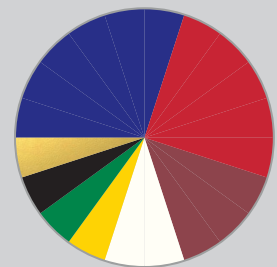
© ปุราณ

สีไทยในจิตรกรรม โดยประมาณ

แผนภูมิสัดส่วน % สี โดยประมาณ

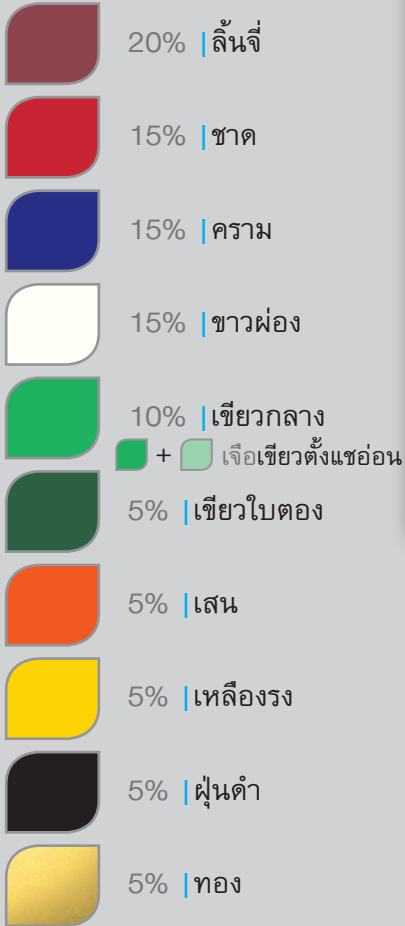
วัดเขียน ตั้งอยู่ใน อ.วิเศษชัยชาญ จ.อ่างทอง ภายในพระอุโบสถมีจิตรกรรมฝาผนังเล่าเรื่อง ทศชาติชาดก สันนิษฐานว่าน่าจะเขียนขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๓ ลักษณะพิเศษของจิตรกรรมวัดเขียนคือ ใช้สีครามครอบคลุมพื้นที่โครงสีหลักเป็นส่วนใหญ่ ตัดกับแดงชาติที่เป็นปราสาทราชวัง ลี้นจี ขาวพ่อง และฝุ่นดำได้อย่างงดงาม

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ ๓)

© สปรินทร์

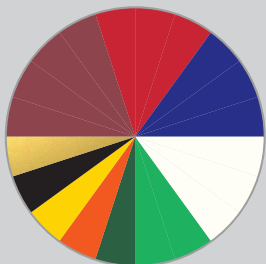
สีไทยในจิตรกรรม

โดยประมาณ

แผนภูมิสัดส่วน % สี

โดยประมาณ

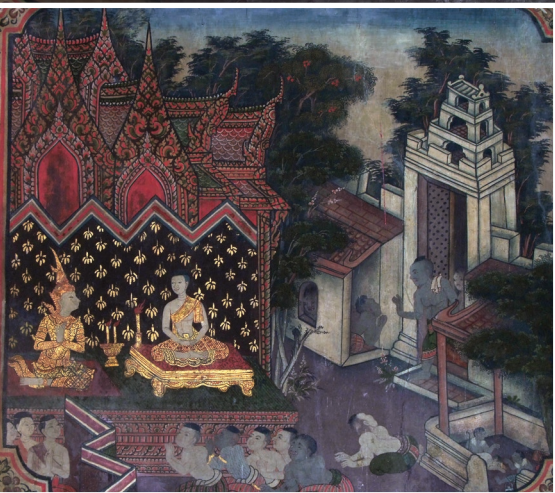

วัดคงคาราม ตั้งอยู่ใน อ.โพธาราม จ.ราชบุรี เป็นวัดของชุมชนชาวไทยเชื้อสายรามัญ ภายในพระอุโบสถมีจิตรกรรมฝาผนังเก่าแก่และงดงามมาก สันนิษฐานว่าน่าจะเขียนโดยช่างมอญในสมัยรัชกาลที่ ๓

โครงสร้างส่วนใหญ่ปกคลุมด้วยสีสิ้นจี่แดงชาด ขาวฟ่อง ตัดกับคราม เขียวกลาง (เจียวตั้งแซอ่อน) และฝุ่นดำ

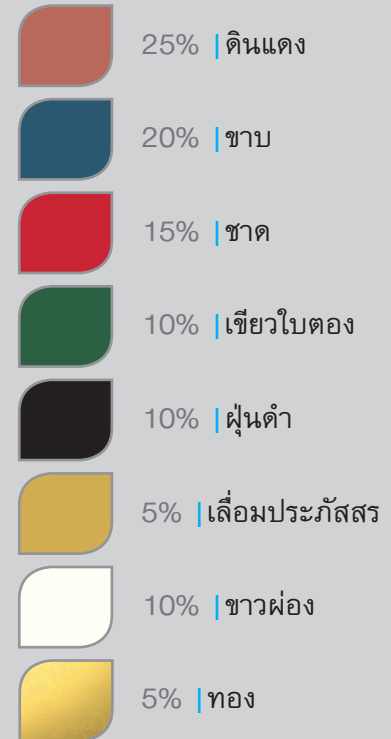
สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ ๓)

© สปรชญ์

สีไทยในจิตรกรรม

โดยประมาณ

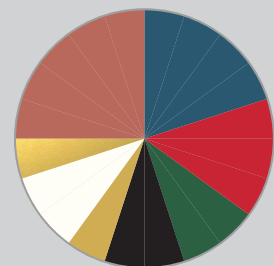

วัดเครือวัลย์ ตั้งอยู่ในเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพฯ ภายในพระอุโบสถมีจิตรกรรมเล่าชาดกเรื่องพระเจ้า ๕๐๐ ชาติ ลักษณะพิเศษคือ เรื่องราวชาดกแต่ละชาติจะถูกบรรจุลงในกรอบสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาดประมาณ ๘๓ - ๘๔ ซม. เต็มทั้งผนัง

โครงสีโดยรวมที่คลุมโทนด้วยสีแดง (เจือผู้นดำ) ขาบ ตัดด้วยแดงชาด เขียวใบตอง เน้นจุดสำคัญด้วยทองคำเปลว

แผนภูมิสัดส่วน % สี

โดยประมาณ

วัดหน่อพุทธางกูร จ.สุพรรณบุรี

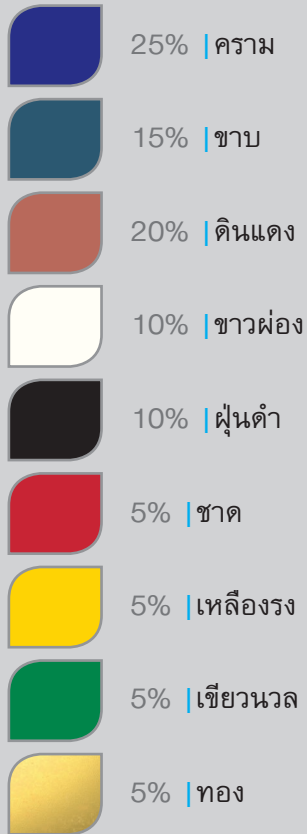
รต.๒๘

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ ๓)

© ปุราณ

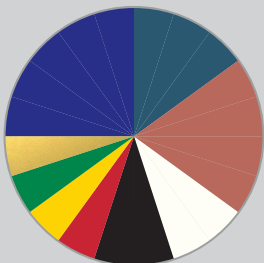
สีไทยในจิตรกรรม

โดยประมาณ

แผนภูมิสัดส่วน % สี

โดยประมาณ

วัดหน่อพุทธางกูร ตั้งอยู่ใน ต.พิหารแดง อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี ภายในพระอุโบสถมีจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัชกาลที่ ๓ ที่งดงามมาก โดดเด่นด้วยการจับคู่สีพื้น ๒ สีหลักคือ สีคราม (เขียวขาบ) ตัดกับสีแดง สีรองลงมาคือ ขาวผ่อง ฝุ่นดำ แดงชาด เขียวนวล

วัดประตูลาศ จ.สุพรรณบุรี

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ ๓)

รศ.๒๓

© สปรชญ์

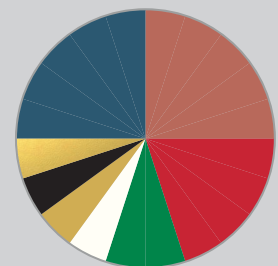
สีไทยในจิตรกรรม

โดยประมาณ

แผนภูมิสัดส่วน % สี

โดยประมาณ

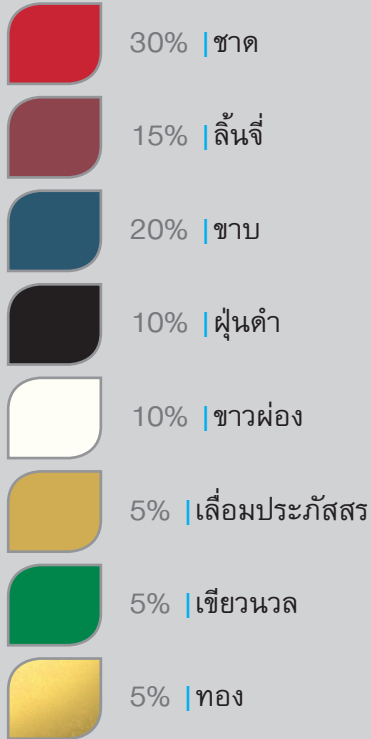
วัดประตูลาศ ตั้งอยู่ใน ต.รั้วใหญ่ อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี จิตรกรรมภายในพระอุโบสถ สันนิษฐานว่าเขียนโดยช่างหลวงชาวเวียงจันทน์ ชื่อนายคำ ที่ถูกกวาดต้อนมาเมื่อคราวบฏเจ้าอนุวงศ์ ในสมัยรัชกาลที่ ๓ ซึ่งเป็นช่างคนเดียวกับช่างเขียนที่วัดหนองพุทธานุกร ทำให้จิตรกรรมมีลักษณะใกล้เคียงกัน โดยมีการจับคู่โครงสีหลัก ๒ สี คือ สีชาบ และดินแดง เพิ่มจุดเด่นในภาพด้วยแดงชาด ทองคำเปลว เขียวนวล (เจือเขียวก้านตอง) ขาวฟ่อง และฝุ่นดำ

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ ๓)

© สปรบรณฺญ

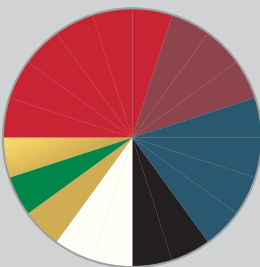
สีไทยในจิตรกรรม

โดยประมาณ

แผนภูมิสัดส่วน % สี

โดยประมาณ

วัดสุพรรณาราม ตั้งอยู่ในเขตบางกอกน้อย ฝั่งธนบุรี จิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ ถือได้ว่าเป็น “เพชรน้ำงามแห่งกรุงรัตนโกสินทร์” โดยห้องนมิมราชชาดก เขียนโดย “ครุทองอยู่” หรือ หลวงวิจิตรเจษฎา จิตรกรเอกสมัยรัชกาลที่ ๓ ผลงานชิ้นนี้มีความละเอียด ประณีต และงดงามอย่างอัศจรรย์ สมฝีมือช่างเอกแห่งยุค โดยประวัติครุทองอยู่ มักจะวาดรูปประชันกับครุคงแป๊ะ (หลวงเสนีบริรักษ์) จิตรกรเอกร่วมสมัยเดียวกันเสมอ ซึ่งฝีมือในเชิงช่างมีความเก่งกาจทัดเทียมกัน

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ ๓)

© ปุราณ

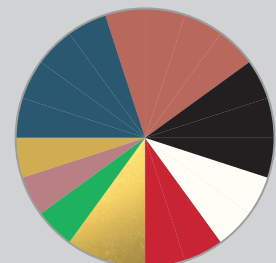
วัดสุพรรณาราม ตั้งอยู่ในเขตบางกอกน้อย ฝั่งธนบุรี จิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ ถือได้ว่าเป็น “เพชรน้ำงามแห่งกรุงรัตนโกสินทร์” โดยห้อง มโหสถชาดก เขียนโดย “ครุฑงแป๊ะ” หรือ หลวงเสนีบวรวิเศษ จิตรกรเอกสมัยรัชกาลที่ ๓ โดยประวัติครุฑงแป๊ะมักจะวาดรูปประชันกับครุฑองอยู่ (หลวงวิจิตรเจษฎา) จิตรกรเอกร่วมสมัย ที่มีมือเชิงช่างมีความเก่งกาจทัดเทียมกันเสมอ

ผลงานของครุฑงแป๊ะ ได้อิทธิพลจากศิลปะจีน โดยการใช้พู่กันตัดเส้นได้เรียวยาวอย่างน่าอัศจรรย์ ทั้งความประณีตบรรจง ในการจัดวางองค์ประกอบภาพ การเลือกโครงใช้สี หรือสัดส่วนตัวละครก็เรียกได้ว่ามีความงดงามเป็นเลิศ สมชื่อช่างเอกแห่งยุค

สีไทยในจิตรกรรม โดยประมาณ

แผนภูมิสัดส่วน % สี โดยประมาณ

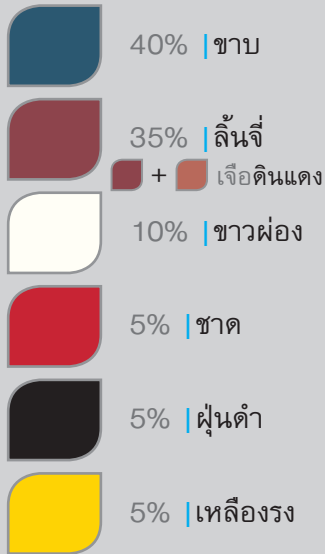

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ ๔)

© สิบบริษฏ

สีไทยในจิตรกรรม

โดยประมาณ

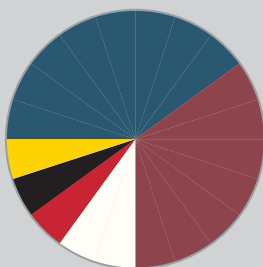

วัดวัง เป็นวัดสำคัญคู่เมืองพัทลุง ตั้งอยู่ใน ต.ลำปำ อ.เมือง จ.พัทลุง ในอดีตเคยเป็นสถานที่ประกอบพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยาของข้าราชการเมืองพัทลุง จนกระทั่งยกเลิกไป และได้ย้ายตัวเมืองจาก ต.ลำปำ ไปที่ ต.คูหาสวรรค์ จนถึงปัจจุบัน

จิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ มีความงดงามโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ ด้วยการจับคู่สีหลักเพียง ๒ สี คือ สีชาบ และสีล้นจี (เจือดินแดง) ต้นไม้ใบไม้ระบายด้วยสีชาบ (ไม่ใช่สีเขียว) ตัดเส้นใบด้วยฝุ่นดำ เอกลักษณ์สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ ไม่ใช่ทองคำเปลว ติดประดับเครื่องทรงตัวละคร ราชรถ หรือแม้แต่ปราสาทราชวัง แต่ช่างใช้วิธีตัดเส้นบนพื้นสีชาบพ่อง หรือเหลืองรง แล้วสอดสีตามลวดลายแทน

แผนภูมิสัดส่วน % สี

โดยประมาณ

สีไทยในจิตรกรรม

โดยประมาณ

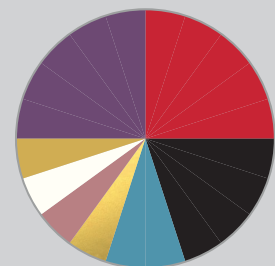

วัดเชิงท่า ตั้งอยู่ใน ต.ท่าवासกรี อ.พระนครศรีอยุธยา เป็นวัดเก่าแก่สร้างขึ้นในสมัยพระรามาธิบดีที่ ๑ (พระเจ้าอู่ทอง) วัดตั้งอยู่ทางทิศเหนือของเกาะเมืองริมฝั่งซ้ายแม่น้ำลพบุรี

จิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถเขียนโดย พระอาจารย์ธรรม (เจ้าอาวาสสมัยนั้น) และครูช่างสมัยรัชกาลที่ ๔ ภาพวาดเล่าเรื่องพุทธประวัติ และทศชาติชาดก โคร่งสีและองค์ประกอบในภาพ มีความสวยงามตามคตินิยมในสมัยรัชกาลที่ ๔ คือค่อนข้างคลุมด้วยโทนสีเข้ม ใช้สีแดงชาติ และทองคำเปลวในการขับเน้นจุดเด่นของภาพ

แผนภูมิสัดส่วน % สี

โดยประมาณ

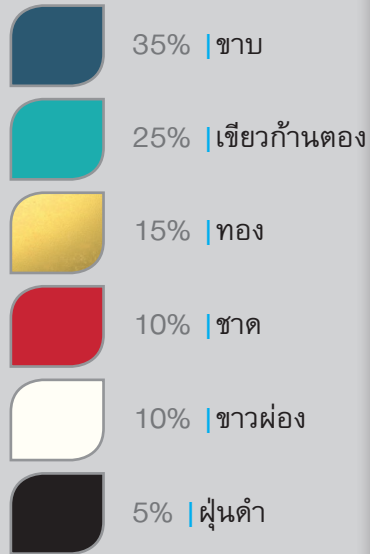

สมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ ๔)

© ปุราณ

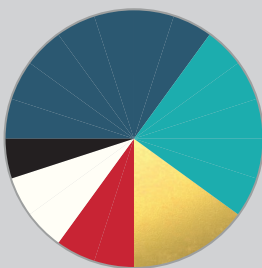
สีไทยในจิตรกรรม

โดยประมาณ

แผนภูมิสัดส่วน % สี

โดยประมาณ

วัดไถ่เตี้ย ตั้งอยู่ในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ภาพด้านบนเป็นจิตรกรรมสมัยรัชกาลที่ ๔ วาดประดับบนแผงไม้แพดาน ช่างเขียนเป็นลายดอกพุดตาน ถึงเป็นลายซ้ำๆ (pattern) แต่ให้ความงดงามอย่างวิเศษ ช่างถมพื้นหลังด้วยสีฟ้า ดอกพุดตานกลีบนอกระบายสีขาวผ่องอมชาติอ่อน สอดสีกลีบในด้วยแดงชาติ ส่วนเกสร ก้านดอก ก้านใบเปิดทองคำเปลว ตัดเส้นด้วยฝุ่นดำ

สมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ ๔)

© สปรชญ์

สีไทยในจิตรกรรม โดยประมาณ

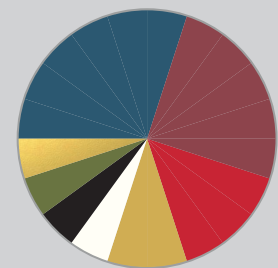

วัดมณีมาวาส ตั้งอยู่ที่ ถ.ไทรบุรี อ.เมือง
จ.สงขลา เป็นวัดใหญ่และสำคัญที่สุดในสงขลา

มีอายุเก่าแก่กว่า ๔๐๐ ปี จิตรกรรมภายในพระอุโบสถมีบันทึกไว้ว่า “จากฤๅไฉนเมื่อจุลศักราช
๑๒๒๕ ปีกุล เบญจศก พ.ศ. ๒๔๐๖” ตรงกับสมัยรัชกาลที่ ๔ ภาพเล่าเรื่องพุทธประวัติ เทพชุมนุม
และทศชาติชาดก อีกทั้งยังมีภาพที่สะท้อนวิถีชีวิตชาวไทยและชาวจีนในหัวเมืองทางใต้อีกด้วย

ผลงานมีความงามโดดเด่น ด้วยการจัดคู่สีหลัก ๒ สี คือ ขาบ และลิ้นจี่ (บางจุดเจือ
สีเลื่อมประภัสสร) ต้นไม้ใบไม้ระบายด้วยสีขาบ (ไม่ใช่สีเขียว) เน้นจุดเด่นในภาพด้วยแดงชาด
และปิดทองคำเปลวเฉพาะบางจุด

แผนภูมิสัดส่วน % สี โดยประมาณ

สมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ ๔)

© สปรบรณู

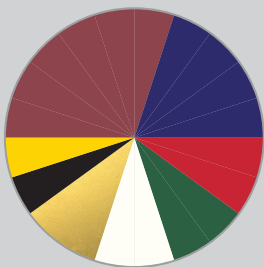
สีไทยในจิตรกรรม

โดยประมาณ

แผนภูมิสัดส่วน % สี

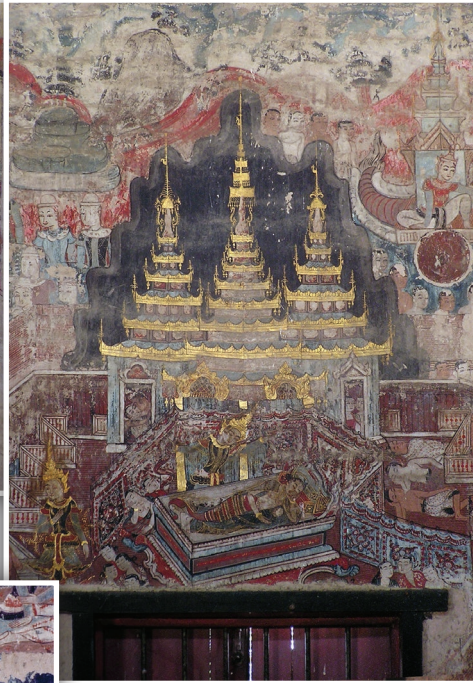
โดยประมาณ

วัดอุโบสถาราม เป็นวัดเก่าแก่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำสะแกกรัง ตรงข้ามกับตลาดสดในเขตเทศบาลเมือง จ.อุทัยธานี จิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ วาดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๔ ภาพวาดเล่าเรื่องพุทธประวัติ และพระอสีติมหาสาวก โครงสีพื้นค่อนข้างเข้ม ตามคตินิยมในสมัยรัชกาลที่ ๔ คู่สีหลักคือสีลีนจี และเมฆคราม ตัวอาคารระบายนสีขาวพอง เน้นจุดเด่นด้วยแดงชาด และทองคำเปลว

สมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ ๕)

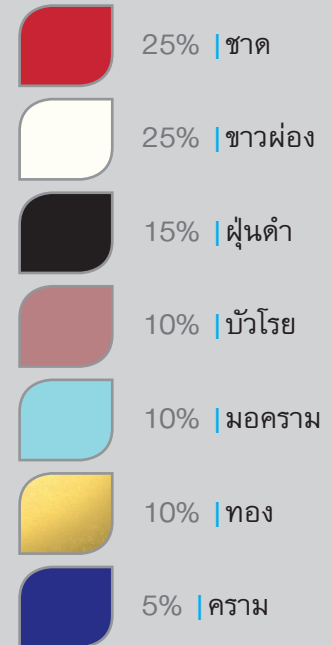
© สัมภาษณ์/ พ่อไก่

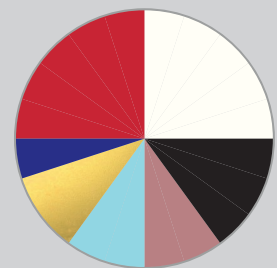
วัดบวกรกรหลวง ตั้งอยู่ใน ต.ท่าศาลา อ.เมือง จ.เชียงใหม่ จิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถเล่าเรื่องพุทธประวัติ ทศชาติชาดก และชาดกนอกนิบาต จำนวน ๑๔ ห้อง เป็นฝีมือของช่างชาวไทใหญ่ สมัยรัชกาลที่ ๕ ที่ประณีตงดงามและมีเอกลักษณ์อย่างล้ำนาสูงมาก

โครงสร้างที่ใช้มีเพียงไม่กี่สี สีหลักๆ คือ แดงชาด ขาวฟ่อง ฝุ่นดำ และคราม ส่วนเสื้อผ้าตัวละคร เครื่องเรือน และอาคารบางส่วนระบายด้วยสีมอคราม เน้นจุดเด่นเครื่องทรงกษัตริย์ และปราสาทราชวังด้วยทองคำเปลว

สีไทยในจิตรกรรม โดยประมาณ

แผนภูมิสัดส่วน % สี โดยประมาณ

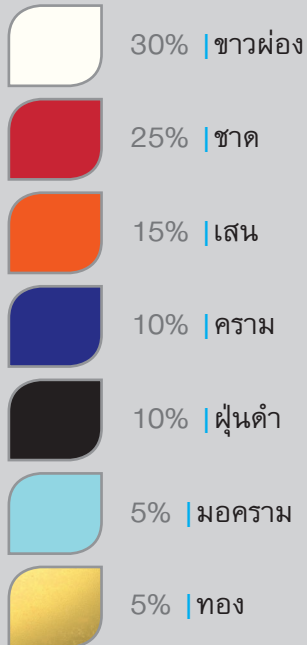

สมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ ๕)

© พ่อโตอุ

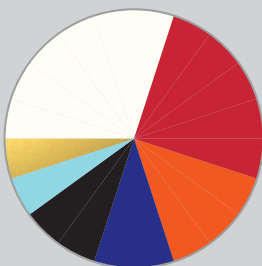
สีไทยในจิตรกรรม

โดยประมาณ

แผนภูมิสัดส่วน % สี

โดยประมาณ

วัดหนองบัว เป็นวัดเก่าแก่ประจำหมู่บ้านหนองบัว ตั้งอยู่ใน ต.ป่าคา อ.ท่าวังผา จ.น่าน จิตรกรรมฝาผนังเล่าเรื่อง “จินตคชาตชาดก” (นิทานธรรมเก่าแก่ อันดับที่ ๑๑ ใน “ปัญญาสาชดก” บัณฑิตนิมิต) และภาพพุทธประวัติ เขียนโดยช่างชาวไทยลื้อ ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ภาพจิตรกรรมมีความงดงามสมบุรณ์ ให้อารมณ์แบบล้านนาสูง ใกล้เคียงกับจิตรกรรมวัดภูมินทร์ ในตัวเมืองน่าน

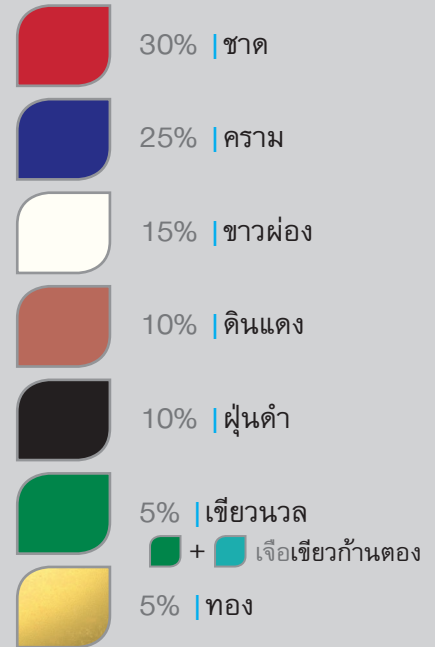
โครงสีหลัก ๆ ที่ช่างใช้ มีเพียงไม่กี่สี เช่น ขาวผ่อง ชาด คราม ฝุ่นดำ และมอคราม

สมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ ๕)

© สปรบรณู

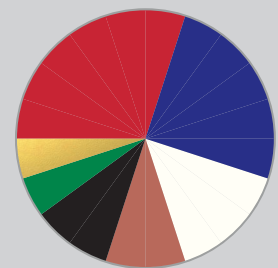
สีไทยในจิตรกรรม โดยประมาณ

วัดภูมินทร์ ตั้งอยู่ใน อ.เมือง จ.น่าน จิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถจตุรมุข เป็นผลงานของ “หนานบัวผัน” จิตรกรพื้นถิ่นเชื้อสายไทยลื้อ ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ภาพวาดมีความประณีตงดงาม โดดเด่นด้วยอารมณ์แบบล้านนาแท้ ภาพสัญลักษณ์ของวัดที่ดังที่สุดคือ “ปทุมามยาม่าน กระชิบรัก”

ภาพส่วนใหญ่เล่านิทานชาดกเรื่อง “คันทกุมาร” บางส่วนเป็นพุทธประวัติ โคร่งสีโดยรวมสดใส และใช้สีเพียงไม่กี่สี สีหลัก ๆ คือ แดงชาด คราม ขาวพ่อง และฝุ่นดำ ส่วนสีเขียว นวล (เขียวก้านทอง) ใช้ระบายเสื้อผ้าตัวละคร และสถาปัตยกรรม

แผนภูมิสัดส่วน % สี โดยประมาณ

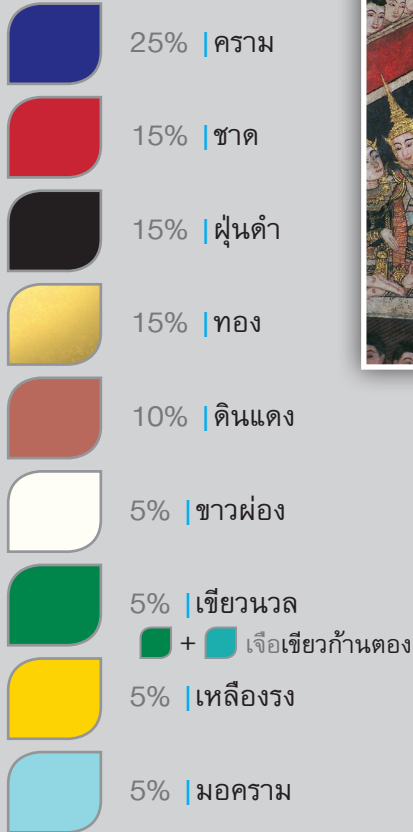

สมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ ๕)

© ปุราณ/ เพ็ญใจ

สีไทยในจิตรกรรม

โดยประมาณ

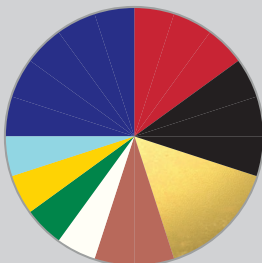

วัดภูมินทร์ เป็นพระอารามหลวงชั้นเอก
ระดับบรมหารวิหาร ตั้งอยู่ใน อ.เมือง
จ.เชียงใหม่ เป็นที่ประดิษฐานพระสิงห์
(พระพุทธรูปสิงห์) พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์
คู่บ้านคูเมืองเชียงใหม่ ล้านนา

จิตรกรรมฝาผนังภายในวิหาร
ลายคำฝั่งขวาเล่าเรื่อง “สังข์ทอง” ฝั่ง
“เจ๊กเส่ง” จิตรกรล้านนาสมัยรัชกาล
ที่ ๕ ฝั่งซ้ายเล่าเรื่อง “สุวรรณหงส์” ไม่
ปรากฏชื่อผู้วาด เป็น ๒ เรื่องจากนิทาน
ทั้งหมด ๕๐ เรื่องใน “ปัญญาสชาดก”

แผนภูมิสัดส่วน % สี

โดยประมาณ

ภาพด้านบนมาจากเรื่อง “สังข์ทอง” ตอน รจนาเสียงพวงมาลัย กับเจ้าชายจาก
ต่างเมืองที่มาประชุมกันในวัง ภาพวาดให้อุดมคติอย่างล้านนาแท้ มีความประณีต
งดงามมาก โครงสีที่ครอบคลุมส่วนใหญ่คือ สีคราม แดงชาด ฝุ่นดำ ดินแดง ขาว
พ่อง ส่วนทองคำเปลวใช้ขับเน้นเครื่องทรงกษัตริย์ และปราสาทราชวังให้งดงามยิ่งขึ้น

© ภาพจากเว็บไซต์

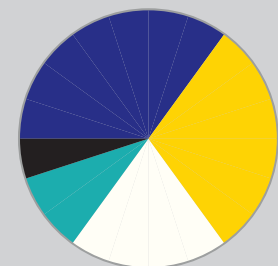
สีไทยในจิตรกรรม โดยประมาณ

วัดมัชฌิมวิทยาราม หรือ วัดกลางบ้านลาน ตั้งอยู่ใน ต.บ้านลาน อ.บ้านไผ่ จ.ขอนแก่น ภาพจิตรกรรมวาดประดับอยู่บนฝาผนังด้านนอกพระอุโบสถ หรือ “สิม” ในภาษาอีสาน โดยฝีมือช่างพื้นบ้าน สันนิษฐานว่าน่าจะวาดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๗ ภาพวาดเล่าเรื่องมหาชาติ หรือ “เวสสันดรชาดก” ชาติสุดท้ายในทศชาติชาดก บำเพ็ญทานบารมี ก่อนจะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า

ผลงานใช้สีเพียงไม่กี่สี เน้นโทนสีคราม ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของภาพวาดหรือ “ซูปแต้มอีสาน” สีหลักๆ มีเพียง ๕ สีคือ สีคราม เหลืองรง ขาวพ่อง เขียวก้านตอง และฝุ่นดำ ไม่ใช่ทองคำเปลว แต่มีความงดงามและให้อารมณ์แบบศิลปะพื้นถิ่นอีสาน

แผนภูมิสัดส่วน % สี โดยประมาณ

ขอขอบคุณ

คุณลิขิตปวิชญ์ บุญยพรภวิษย์ : ผนังเก่าเล่าเรื่อง | อ.ยุทธนา วิวัฒน์เดชากุล : ปุราณ วิวัฒน์
คุณวิซุ เสริมสวัสดิ์ศรี : Artistic Acrylic Colour | คุณกิติพงษ์ กล้ากองกุล
อ.สุรชัย จงจิตงาม : คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผมและครูปุราณ พยายามคัดเลือกภาพจากหลาย ๆ วัด ที่มีโทนสีค่อนข้างแตกต่าง จากหลายสมัย และหลายภาคของประเทศไทย จากข้อมูลดิบที่พวกเรามี เพื่อให้เพื่อน ๆ สมาชิกกลุ่ม “วาดเล่นๆ กับ จิต-ตระ-ธานี” ได้มีตัวเลือกที่หลากหลาย ในการเลือกกลุ่มสีไทยที่ตนเองสนใจ เพื่อนำไปใช้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะ เพื่อร่วมแสดงในนิทรรศการครั้งที่ ๓ ของกลุ่ม จิต-ตระ-ธานี เกิด จุดี ๓ ‘ตามรอยสีไทย’

หากมีข้อผิดพลาดประการใด อันเนื่องมาจากการทำเอกสารโครงการในครั้งนี้ ผมต้องขอภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วยครับ

จิต-ตระ-ธานี

ติดตามความคืบหน้าโครงการได้ที่ blog ‘ลุงไก่อุเดินเล่น’
www.jitdrathanee.com/gaiu

ข้อมูลภาพประกอบ

หน้า 2 : www.dakotamatrix.com/products/7366/cinnabar , www.pinterest.com/pin/143622675589180613/

หน้า 3 : www.otokostore.co/blog/read/68/15/7/2013/brand-addendum-vol-18-bluesville

www.artdec.ca/en/p/122/gamboge , www.biogang.net/upload_img/biodiversity/biodiversity-190886-2.jpg
[en.wikipedia.org/wiki/Shell_Beach_\(Western_Australia\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Shell_Beach_(Western_Australia))

หน้า 8 - 9 : www.seacomberlin.wordpress.com/2013/06/25/khmer-manuscripts-online/

หน้า 46 : www.photogangs.com/webboard/index.php?showtopic=4657